

Medikohistorična rubrika

60 LET OTROŠKEGA ODDELKA V CELJU

*Ana Meštrović,
Katarina Meštrović-Popovič*

Celjski Otroški oddelek je bil ustanovljen avgusta 1946 kot tretji otroški oddelek v Sloveniji. Prva otroška bolnišnica je bila ustanovljena v Ljubljani leta 1865, drugi je bil otroški oddelek v Mariboru marca 1946. Sprva otroški oddelek v Celju ni bil v sklopu javne bolnišnice, ampak v bivši Westnovi vili na Golovcu, 3 km stran od javne bolnišnice. V obstoječe, na novo prebeljene sobe so namestili 45 postelj. Za cel oddelek je bila na razpolago 1 kopalnica in majhen prostor za oddelčno ambulanto z laboratorijem. Prva predstojnica, Valerija Valjavec, je čez eno leto odšla v pokoj. Vodstvo oddelka je prevzel prim. Marjan Stegnar (1913–1991) z Otroške klinike v Ljubljani. Z njim sta prišli še vms. Silva Stegnar, kot glavna sestra odd. ter otroška sestra, ki je prevzela vodstvo in organizacijo mlečne kuhinje. Otroških sester takrat še ni bilo, delo z otroki so opravljale praktikantke.

Sl. 1. Prvo osebje otroškega oddelka v Westnovi vili.

Prva leta je zaradi pomanjkanja kadrov delovnik trajal po 12 ur dnevno. Ob večerih so bili seminarji, na katerih so praktikantke in strežnice pridobile teoretično znanje za svoje delo. Prim. Marjan Stegnar je bil takrat edini pediater v Celju. Skupaj z ženo Silvo sta s požrtvovalnim in neprekinjenim delom postavila temelje celjski pediatriji. Število sprejemov je presegalo zmogljivost oddelka, zato je bil ustanovljen rekonvalescentni oddelek v Dečjem domu. Prim. Stegnar je dnevno opravljal obiske tudi v Dečjem domu in jasliah in leta 1948 prevzel tudi posvetovalnico za dojenčke na polikliniki. V Javni bolnišnici je opravljal konziliarne preglede in celo sam prevažal otroke na preglede v bolnišnico. Leta 1947 je oddelek dobil rentgenski aparat. Posteljna zmogljivost se je v letu 1948 povečala na 54 v sedmih sobah, od tega 29 postelj za dojenčke in 25 za večje otroke. Število sprejetih otrok

je bilo 650 in 73 doječih mater. Povprečna ležalna doba je bila 19 dni, umrljivost pa 13 %. Najpogostejši vzroki hospitalizacije so bili: pljučnice, otitisi, ekcemi, prebavne motnje, furunkuloze in nefritisi. Sprejemali so tudi otroke s tuberkulozo in lažjimi kirurškimi boleznimi. Poseben problem so bile nalezljive otroške bolezni (ošpice in norice), ki so se zaradi pomanjkanja izolacijskih prostorov širile med otroki. Najpogostejši vzroki smrti so bili: pljučnice, toksikoze, bronhilitisi in huda podhranjenost. Otroci so umirali zaradi prepoznega prihoda v bolnišnico.

Leta 1950 je prišel na oddelek prvi specializant, leta 1952 pa še drugi. V prvih 10 letih obstoja je uspelo zmanjšati umrljivost na 2,3 %, povprečno ležalno dobo pa skrajšati na 12 dni.

Leta 1957 je bil oddelek preseljen v prostore, kjer je še sedaj. Tudi ti prostori so bili neprimerni za potrebe pediatrije, ker so bili prvotno namenjeni okulistiki. Na oddelku je bilo sprva 58 postelj za otroke in 6 postelj za doječe matere. Število sprejemov se je zvišalo na 1264, povprečni dnevni stalež je bil 41,7 bolnika, ležalna doba pa 12,2 dneva. Umrljivost se je znižala na 2,48 %. Najpogostejši vzroki smrti so bili: pljučnice, toksični enterokolitisi in toksična influenza. V naslednjih letih je število sprejetih otrok še naraščalo, število sprejetih mater dojilj se je zmanjševalo zaradi upadanja dojenja do najnižjega števila 20 dojilj leta 1971. Začeli so se pojavljati obstruktivni bronhitis, katerih v prejšnjih letih skorajda ni bilo. Ker je bilo postelj premalo, so k bolnišnici leta 1961 priključili Deč-

Sl. 2. Prijetno druženje zunaj bolnišnice leta 1998.

ji dom pod Kalvarijo, kamor so sprejemali manj bolne dojenčke in majhne otroke. Zaradi neustreznih higiensko-sanitarnih pogojev so konec leta 1962 Dečji dom ukinili.

Leta 1967 je bil del Pljučnega oddelka v Novem Celju spremenjen v otroški rekonvalescentni oddelek B, namenjen lažjim bolnikom in rekonvalescentom. Oba oddelka skupaj sta imela 119 postelj. Oddelek v Novem Celju je bil ukinjen leta 1976.

Prva specialistična ambulanta je začela obratovati maja 1964. V njej so pregledovali in kontrolirali tiste bolnike, ki so bili zaradi pomanjkanja prostora odklonjeni ali predčasno odpuščeni. Ambulanta je obratovala 4-krat tedensko po 1–2 uri. Letno so pregledali 500 otrok.

Leta 1970 so začele obratovati 3 specialistične pediatrične ambulante: splošna pediatrična ambulanta, kardiološko-revmatološka ambulanta in alergološka ambulanta.

Julija 1974 se je primarij Stegnar upokojil, na mestu predstojnika ga je nasledil primarij Vladimir Zalar.

Leta 1975 je z nadzidavo nad patologijo otroški oddelek pridobil nov krak za dojenčke. V njem je bilo 12 bolniških sob z 32 posteljami, soba za posege in čajna kuhinja. Z novim krakom je imel oddelek skupno 76 postelj.

Leta 1976 je zaradi nadgradnje terase v korist Srednje medicinske šole oddelek izgubil dve bolniški sobi, s čimer se je število postelj zmanjšalo na 70. Istega leta

Sl. 3. Del osebja otroškega oddelka leta 1989.

sta pričeli obratovati nefrološka ambulanta in ambulanta za dojenčke, ki ne uspevajo.

Leta 1980 so na pobudo primarija Zalarja uredili igralnico za bolnišnične otroke in zaposlili vzgojiteljico.

Oktobra 1981 je primarij Zalar (1923–1981) zaradi bolezni odstopil z mesta predstojnika, mesto je prevzela Milena Žele, dr. med. (1929–1981), žal le za kratek čas. Umrla je 1. 12. 1981 v letalski nesreči na Korziki. Nova predstojnica je postala Ana Meštrovič, dr. med. V letih 1981 in 1982 so bili sprejeti trije mladi pediatri iz otroškega dispanzerja v Celju in en specializant. Sedemčlanska ekipa mladih pediatrov je nadaljevala hospitalno delo in se usmerjeno izobraževala. Uvajale so se nove sodobne preiskave, terapije in prenašalo znanje in izkušnje, pridobljeno na Pediatrični kliniki v Ljubljani, na Otroškem oddelku v Mariboru, Zagrebu in v tujini. Z delovanjem sta začeli specialistični nevrološka in gastroenterološka ambulanta.

Leta 1982 je oddelek pridobil tudi 3 prostore za specialistične ambulante v montažni stavbi bolnišničnega laboratorija.

Leta 1987 se je ambulanta preselila v nove prostore poliklinike celjske bolnišnice.

V letih 1988–1990 so na oddelku potekala gradbena dela iz 4. samoprispevka občine Celje. V vse bolniške sobe je bila napeljana tekoča voda, preurejena je bila soba za obiske, soba za doječe matere je bila predstavljena s podstrešja na oddelek za dojenčke. V sprejemnem kraku sta bila urejena dva ambulantna prostora, na podstrešju pa učilnica, prostor za pisarno, seminarski prostor in garderobe za osebje.

Po poplavi 1. 11. 1990 so bili ambulantni prostori otroškega oddelka dodeljeni urologiji. Specialistična ambulanta se je preselila na oddelek v neprimerne prostore.

Veliko truda je celjski otroški oddelek vložil v humanizacijo hospitalizacije otrok, ki jih narekuje Magna Carta: odpiranje oddelka, bivanje staršev ob bolnem otroku, bolnišnični vrtec in bolnišnična šola, ki je začela delovati leta 1990. Strokovni nadzor bolnišnične šole in pedagoški kader je prevzela I. osnovna šola. Do petega razreda devetletnega programa skrbi za otroke profesorica razredne vzgoje, za učence višjih razredov je urejen predmetni pouk. Leta 1991 je bil bolnišnični vrtec z vzgojiteljico priključen VVZ Zarja Celje, ki skrbi za strokovno vodenje.

Leta 1991 smo pričeli opravljati ultrazvočne preiskave srca na napravi internega oddelka bolnišnice Celje, od leta 1995 pa na novem aparatu otroškega oddelka, ki smo jo kupili iz donatorskih sredstev (243.000 takratnih DEM). Akcijo zbiranja sredstev je organiziral in vodil otroški oddelek ob veliki pomoči Radia Celje in Novega tednika.

Do leta 1992 so bili na otroškem oddelku oskrbovani otroci do 15. leta starosti, pozneje smo postopno sprejemali tudi starejše otroke, po letu 1995 pa že vse otroke in mladostnike z internističnimi boleznimi do 18. leta starosti.

Leta 1995 je bilo na oddelku zaposlenih 52 ljudi, od tega 6 specialistov, 1 specializant, 5 višjih in 29 srednjih medicinskih sester, 7 strežnic in 4 administratorji. Število postelj je bilo 70.

Leta 1998 smo dobili prizidek z velikim transportnim dvigalom. Do takrat je bilo v uporabi le majhno osebno dvigalo velikosti 1,5 x 1,5 metra. Težje bolne otroke je bilo treba prenesti na oddelek v drugo nadstropje v naročju po stopnicah.

Leta 2000 smo po desetih letih v pritličju matične stavbe pridobili dva nova prostora za potrebe specialističnih ambulant.

Leta 2003 se je zaradi racionalizacije poslovanja celotne bolnišnice število postelj na oddelku znižalo iz 70 na 60.

Aprila 2005 se je upokojila Ana Meštrovič, dr. med., vodstvo oddelka je prevzela mag. Lidija Vučajnik, dr. med.

Otroški oddelek danes

Otroški oddelek Splošne bolnišnice Celje izvaja bolnišnično in specialistično pediatrično ambulantno dejavnost za gravitacijsko območje 210.000 prebivalcev, od tega 60.000 otrok do 18. leta starosti. V letu 2005 je bilo na oddelku sprejetih 2573 otrok. Število oskrbnih dni je bilo 12.630, odstotek zasedenosti 57,67 %, povprečna ležalna doba 3,28 dneva, odstotek umrlih 0,03 %. SPP 0,63. Število spremljevalcev, ki so z otrokom bivali na oddelku, je bilo 1248.

Najpogostejši vzroki hospitalizacije so bili: bolezni dihal, prebavil, sečil in konvulzivne bolezni. Nekoliko se je zvišalo število zastrupitev, kar je povezano s sprejemanjem adolescentov. Vzrok smrti je bil zaplet osnovne težje prirojene bolezni.

Po zmanjšanju števila postelj leta 2003 se je zmanjšalo tudi število zaposlenih s 53 na 42 konec leta 2005. Od tega je 5 pediatrov, 1 pediater s 16-urnim tedenskim rednim delom, 1 specializantka, 1 univerzitetna diplomirana organizatorka dela, 4 diplomirane medicinske sestre, 4 višje medicinske sestre, 2 medicinski sestre z dodatno usposobljenostjo, 20 srednjih medicinskih sester in 4 administratorke.

Na oddelku in v specialističnih ambulantah se izvajajo naslednje preiskovalne metode: ultrazvočni pregled srca in trebušnih organov, UMCG, 24-urni EKG, 24-urni RR, gastroskopije, pH-metrije, meritve pljučnih pretokov, spirometrija, metaholinski test in EEG.

Ob urgentni in splošni pediatrični ambulantni delujejo še alergološko-pulmološka ambulanta (5-krat tedensko), gastroenterološka ambulanta (2-krat tedensko), kardiološka ambulanta (2-krat tedensko), nefrološka ambulanta (2-krat tedensko) in nevrološka ambulanta (2-krat tedensko). Leta 2005 je bilo opravljenih

12.130 pregledov in funkcionalne diagnostike. Za vsako posamezno ambulanto je zaradi trenutne kadrovske stiske zadolžen le po en pediater z dodatno subspecialistično usmeritvijo.

Vedno večji problem na oddelku je preobremenjenost osebja, predvsem pediatrov. Vsak pediater na oddelku namreč poleg rednega oddelčnega dela opravlja tudi specialistične ambulate, funkcionalno diagnostiko, konziliarne preglede in nadzor specializantov in zdravnikov sekundarijev pri kroženju na oddelku. Še posebej zahtevna so dežurstva, v katerih je en pediater odgovoren za vse urgentne primere otrok v bolnišnici.

Upamo, da se bo položaj izboljšal, ko bo pet naših specializantov končalo specializacijo in se vključilo v delo na oddelku. Tako bomo z novimi mladimi močmi, z veliko posluha s strani vodstva bolnišnice in tudi s 60-letnim izročilom še naprej uspešno skrbeli za nove rodove otrok.